

Felvételi előkészítő, magyar, 2016. Nyelvünk virágai

PTE GYAKORLÓ ÁLT. ISK.,
GIMNÁZIUM, SZAKKÖZÉPISK.
ÉS ÓVODA
„PTE BABITS”

Szókészletünk részei az állandósult szókapcsolatok. Ezek olyan szókapcsolatok vagy mondatok, amelyeknek a formája rögzült.

1) Feladat

Vajon miért mondják, hogy ezek „nyelvünk virágai”?

szólások

társalgási
fordulatok

szóláshasonlatok

metaforikus
kifejezések

közmondások

szállóigék

körülírások

2) Feladat

Írd a táblázat megfelelő oszlopába a következő rögzült szókapcsolatok, mondatok betűjelét!

- a) Kevés, mint macisajtban a brummogás.
- b) Nekem csobogsz kis patak?
- c) ágról szakadt
- d) a jég hátán is megél
- e) „Ide nekem az oroszlánt is!”
- f) Aki másnak vermet ás, maga esik bele.
- g) „A kocka el van vetve.”
- h) bekötik a fejét
- i) lerója háláját
- j) Jó napot kívánok!
- k) Amilyen a mosdó, olyan a törölköző.
- l) szerencséd, hogy öreganyádnak szólítottál

társalgási fordulat	metaforikus kifejezés	körülírás	szólás	szólás-hasonlat	közmondás	szállóige

3) Feladat

Az alábbi példák alapján mi a képi gondolkodásbeli különbség a szólások és szóláshasonlatok közt?

- Csapja neki a szelet
- Eső után köpönyeg
- Kemény dió
- Kenyérre lehet kenni
- A kisujjában van
- Kevés, mint dobos tortában a ritmusérzék.
- Olyan béna vagy, hogy orra esel a mobiltelefon kábelében.
- Állva alszik, mint a ló.
- Bámul, mint borjú az új kapura.

A szólásokban a metaforikus gondolkodás ismerhető fel (azonosítás), a szóláshasonlatokban a hasonlító és a hasonlított van összekötve („mitszerkezet”).

4) Feladat

Javítsd ki az alábbi szólásokat, add meg jelentésüket!

- a) Kivágja a vasat.
- b) Most ugrik a béka a vízbe.
- c) Lándzsát tör felette.
- d) Vaj van a füle mögött.
- e) Szegény, mint a templom kutyája.

A szólások szerkezetükben s jelentésükben is kötött szókapcsolatok, nem lehet a bennük levő tagokat önkényesen kicserélni.

5) Feladat

a) Milyen emberre, helyzetre illik a szólás?

fülig ér a szája, tátva marad a szája, lógatja az orrát, égnek áll a haja, leesik az álla, füle botját sem mozgatja, csurog a nyála, kitöri a frász, eleped utána

b) Használd a felsoroltak közül néhány szólást hozzá nem illő környezetben, szövegösszefüggésben! Pl. „Szép *llonkát majd kitörte a frász a vadászért.*”

Nem mindegy az, hogy azonos vagy hasonló értelmű szólásokat mikor, milyen szövegösszefüggésben használunk, mert különböző a stílushatásuk.

A tudatos stílustörés a nyelvi humor egyik forrása lehet.

6) Feladat

Írj a jellemző helyzetekhez, azokat kifejező közmondást!

- a) Valaki mindenáron bele akar kötni a másikba.**
- b) Valaki másoknak az apró hibáit is szóvá teszi, ám magával egyáltalán nem kritikus.**
- c) Bármennyire is óvatosak, körültekintőek, figyelmesek vagyunk, előfordul, hogy hibázunk.**
- d) Az ember arra vágyik, ami hiányzik neki, aminek nincs a birtokában.**
- e) Valaki úgy szeretne egy problémát megoldani, hogy mindkét fél jól járjon, senki ne kerüljön hátrányos helyzetbe.**

A közmondás rövid és velős, könnyen érthető mondás, mely a mindennapi élet tapasztalati tudását, erkölcsi elveket vagy íratlan szabályokat tartalmaz. A nép ajkáról ered, így az irodalomban is megtartja népies formáját. Nemzedékről nemzedékre szállva tömören fejeznek ki egy-egy élethelyzetet, jellegzetes magatartásformát.

Örkény István: Csupa közhely – részlet

Zsuzsának

Két test, egy lélek

Nem tudok nélküled élni

Ha távol vagy, veled időznek
gondolataim (...)

Rég volt, talán igaz se volt

Hogy egymást kézen fogva

Egymásnak vállat vetve

Nekivágtunk a meredeknek

Szembenézve az élet viharaival

Pedig csak most jön a neheze

Mert nincs pardon (...)

Múlik az idő

Rövid az élet

Minden perc drága (...)

7) Feladat

a)

Miben különbözik a közhely a szólásoktól és közmondásoktól?

b)

Miben hasonlítanak?

c)

Miért használunk közhelyeket, és mi velük a probléma?

Sikeres felkészülést, eredményes felvételit
kívánunk!

